

ผลของโปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วยต่อความทุกข์ทรมานของ
ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัว

พัชริน แนนหนา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของพัชริน แน่นหนา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพา
ได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา วัชรสินธุ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วรณีย์ เดียววิเศษ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุจรี ไชยมงคล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา วัชรสินธุ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วรณีย์ เดียววิเศษ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุจรี ไชยมงคล)

..... กรรมการ

(ดร. รังสิมันต์ สุนทรไชยา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ถิรพงษ์ ถิรมนัส)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 18 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา การแนะแนวทางที่ถูกต้องและการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียววิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล กรรมการที่กรุณาให้คำปรึกษาดตลอดระยะเวลาในการดำเนินการ และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ในสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติครบถ้วน ตลอดจนคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน จากสถาบันต่าง ๆ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพมหาวิทยาลัยบูรพา และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ได้อำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และที่สำคัญที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยไตวายเรื้อรังและครอบครัวทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่สาว พี่ชายและหลาน ๆ ที่คอยห่วงใยเป็นกำลังใจที่ดี และให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด ขอบคุณเพื่อนร่วมหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตและเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือ เอื้ออาทร และให้กำลังใจด้วยดีตลอดการศึกษา ขอบคุณเพื่อนคนสำคัญที่ทำให้คิดเริ่มต้นเรียนและมีกำลังใจในการเรียนมาโดยตลอดท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้ให้การสนับสนุนเงินทุนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

พัชริน เน้นหนา

46921375: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว)

คำสำคัญ: ผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง/ การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม/ ครอบครัวผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง/

โปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วย/ ความทุกข์ทรมาน

พัชริน เน้นหนา: ผลของโปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วยต่อความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัว (EFFECTS OF APPLYING ILLNESS BELIEF MODEL ON THE SUFFERING OF HEMODIALYSIS PATIENTS AND THEIR FAMILIES) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: จินตนา วัชรสินธุ์, Ph.D., วรณิ เตียววิเศษ, Ph.D., นุจรี ไชยมงคล, Ph.D. 121 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การศึกษากึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วยต่อความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัวที่เข้ารับการรักษาที่หน่วยไตเทียม ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 20 ครอบครัว เลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 ครอบครัว ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัวกลุ่มทดลองได้รับ โปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วย ส่วนผู้ป่วยและครอบครัวในกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามรูปแบบปกติของโรงพยาบาล ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้รับการประเมินความทุกข์ทรมานก่อนและหลังได้รับ โปรแกรม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยและครอบครัว สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัว กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วยมีความทุกข์ทรมานน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามรูปแบบปกติของโรงพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วยสามารถช่วยลดความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัวได้ พยาบาลหน่วยไตเทียมสามารถนำประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัวเพื่อช่วยลดความทุกข์ทรมานได้

46921375: MAJOR: FAMILY NURSING; B.N.S. (FAMILY NURSE PRACTITIONER)
 KEYWORDS: CHRONIC HEMODIALYSIS PATIENTS/ HEMODIALYSIS/ HEMODIALYSIS
 PATIENT'S FAMILIES/ ILLNESS BELIEF MODEL/ SUFFERING
 PATCHARIN NANNA: EFFECTS OF APPLYING ILLNESS BELIEF MODEL
 ON THE SUFFERING OF HEMODIALYSIS PATIENTS AND THEIR FAMILIES.
 THESIS ADVISORS: CHINTANA WACHARASIN, Ph.D., WANNEE DEOISRES, Ph.D.,
 NUJJAREE HAIMONGKOL, Ph.D. 121 P. 2007.

The purpose of this quasi-experimental research was to examine the effect of applying Illness Belief Model on the suffering of hemodialysis patients and their family members. The sample consisted of 20 patients received hemodialysis at Health Science Center, Burapha University and their family member. The samples were randomly assigned to the control and experimental group. Ten patients and their families of the control group received regular program and the other 10 patients and families of the experimental group received the applying Illness Belief Model (IBM) program. The sample in both groups were assessed the suffering at prior to the experiment and six weeks after the experiment. Data were analyzed using frequency, mean, standard deviation, and t-test.

The results revealed that the patients and family members of the experimental group had significant less mean score of the suffering than those in the control group ($p < .05$).

This finding suggested that Illness Belief Model program could reduce the patients suffering from hemodialysis and families suffering from taking care of the patients. Nurses in the dialysis unit should apply Illness Belief Model program to help hemodialysis patients and families reduce their suffering.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะไตวายเรื้อรังและการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับความทุกข์ทรมาน.....	14
ความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม.....	15
ความทุกข์ทรมานของครอบครัวผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม.....	24
ปัจจัยที่มีผลต่อความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยและครอบครัว.....	28
การประเมินความทุกข์ทรมาน.....	31
รูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วย.....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
สถานที่ทำการวิจัย.....	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ขนาดและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	45
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4 ผลการวิจัย.....	54
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	54
ตอนที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัวยุ่ระหว่างก่อนและหลังการดูแล ด้วยโปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วย.....	62
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัวยุ่ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม...	65
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	69
การอภิปรายผล.....	71
ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้.....	75
จุดแข็งจุดอ่อนและข้อจำกัดของการวิจัย.....	76
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	84
ภาคผนวก ก.....	85
ภาคผนวก ข.....	112
ภาคผนวก ค.....	116
ภาคผนวก ง.....	119
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	121

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่ของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ($N = 20$ คน).....	55
2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่ของครอบครัวผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ($N = 20$ คน).....	58
3	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ในระยะก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	62
4	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ระหว่างก่อนและหลังการดูแลด้วยโปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วยในกลุ่มทดลอง และ โปรแกรมการดูแลตามรูปแบบปกติในกลุ่มควบคุม.....	63
5	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของครอบครัวผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ในระยะก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	64
6	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของครอบครัวผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ระหว่างก่อนและหลังการดูแลด้วยโปรแกรมการพยาบาลตามรูปแบบความเชื่อความเจ็บป่วยในกลุ่มทดลอง และ โปรแกรมการดูแลตามรูปแบบปกติในกลุ่มควบคุม.....	64
7	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	65
8	เปรียบเทียบผลต่างคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	66
9	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของครอบครัวผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	67
10	เปรียบเทียบผลต่างคะแนนเฉลี่ยความทุกข์ทรมานของครอบครัวผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	67
11	คะแนนความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัว.....	86

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 ความเชื่อความเจ็บป่วย.....	33
3 รูปแบบการทดลอง.....	41
4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	52